

Gaskó Krisztina
A könyvtár-pedagógia módszertana

2011. március 16.

A tanulók megismerése

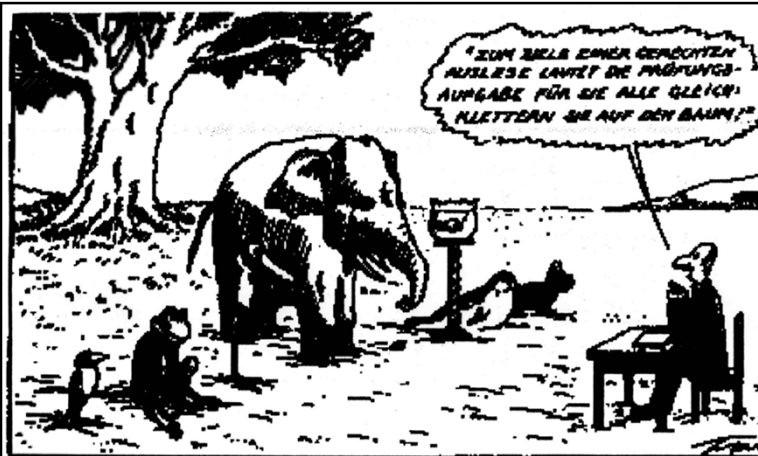
A tanulók sokféleségéhez való alkalmazkodás
lehetőségei a „könyvtárban”

Egyenlőség? Egységesség?

- ❑ Mindenki egyenlő, ezért mindenkinek ugyanazt nyújtjuk – mintha mindenkinek ugyanarra lenne szüksége.
- ❑ Az iskola, az oktatás gyakran egy „elképzelt átlagszinthez”, az „átlagos tanulóhoz” igazodik.
- ❑ A lassabban vagy gyorsabban haladók külön foglalkozást igényelnek (differenciálás).

“Az igazságos kiválasztás érdekében a vizsgafeladat mindenki számára azonos: másszanak fel a fára”*

A tanuló egyedisége: tanulási sajátosságok

**Tudása,
ismeretei**

A témával kapcsolatos előzetes ismeretei.
A tantárgyhoz kötődő tudása.
Más tantárgyban, de a témához köthető tudása.
A témával kapcsolatos gyakorlati, hétköznapi tudása (tapasztalatai).

**Képességei,
készségei**

A tanuláshoz szükséges alapvető képességek, készségek (olvasás, írás, számolás stb.).
Szűkebben értelmezett tanulási képességek (szövegrítés, forráskutatás, tanulási módszerek alkalmazása, gondolkodási képességek stb.).
A tanulásról való gondolkodás (metakognitív) képességei.
Az önértékelés, az önmagára való reflektálás képességei.

**Nézetei,
attitűdjei**

A témához, a tantárgyhoz való érzelmi viszonyulása (attitűdjei).
A témával, a tantárggyal kapcsolatos vélekedései, hitei (nézetei).

A kompetencia fogalma

A **(kulcs)kompetencia** az ismeretek (tudás), képességek és attitűdök transzferábilis, többfunkciós egysége, amellyel mindenkinek rendelkeznie kell ahhoz, hogy személyiségét kiteljesítse és fejleszthesse, be tudjon illeszkedni a társadalomba és foglalkoztatható legyen.

- ▶ **Transzferábilis:** egyik helyzetről a másikra átvihető, és ezáltal számos szituációban és kontextusban alkalmazható.
- ▶ **Többfunkciós:** különféle célok elérésére, különböző problémák és feladatok megoldására használhatók.

A kompetenciákban való gondolkodás **a társadalom elvárásaira adott reakció:** ma az életben való boldoguláshoz elengedhetetlen a rugalmasság, a gyors alkalmazkodás, a gyakorlatiasság stb.

Mi ebben az újszerű? Mi a jelentősége?

- Az attitűdök, nézetek **figyelembe vétele a tanulás és a nevelés-oktatás szempontjából.**
- Az attitűdök és nézetek jelentik a **fejlesztés, fejlődés** első pillérét: az attitűdök, nézetek változásával (pozitívvá válásával, gyarapodásával, tudatosulásával) fejlődnek a kompetenciák – lesz sikeresebb a tanuló.
- A (tanulási) **sajátosságok dinamikus értelmezése:**
 - különböző komponensek (nem statikus, merev összetevők);
 - különböző kompetenciák különböző módon fejlődhetnek;
 - a kompetenciák hálót alkotnak, egymásra is sokféle módon hatnak.

A tanulási motiváció

- Szorosan kapcsolódik a tanulóval kapcsolatos **attitűdökhöz és nézetekhez!**
- Különböző modellek és tipizálások.
- Tankönyv esetében (is) az **érdeklődés felkeltése** a cél (intrinzik motiváció).
- Csak az **adekvát tanulói kultúra** megjelenítésével, figyelembe vételével érhető el hatékonyan. Ennek hiányában kevésbé erős belső motivációk nyilvánulhatnak meg (pl. presztizismotiváció).

A diákok olvasáshoz való viszonya – régen és ma

Gyermeki életvilág (kultúra)
Az olvasás társas kontextusai
Az olvasás tárgya és formája
A „szövegek” típusai és jellemzői

Az egyéni különbségek figyelembe vétele

Az egyéni különbségek okai:

- Életkori, fejlődésbeli különbségek.
- Diagnosztizált tanulási problémák (diszlexia stb.).
- A támogató környezetből fakadó különbségek.

Alkalmazkodás az egyéni különbségekhez a tankönyvekkel:

- Feladatok, kérdések nehézsége, összetettsége.
- Szövegek, képek, ábrák értelmezési nehézsége.
- Szövegek hossza.
- Szövegek nyelvezete.
- Piktogramok, megértést segítő képek, ábrák használata.
- Önellenőrző, elgondolkodtató kérdések.
- Betűtípus, betűméret, sorok hossza.
- Kiegészítő anyagok, mellékletek, ajánlott tanulási források.
- Tanulási segítség, módszerek, felhasználási javaslatok.

A tanuló motiválásának lehetőségei a tankönyvekben

Formai szempontok:

- képek, illusztrációk, piktogramok;
- követhető struktúra;
- megfelelően szerkesztett szöveg (betűméret, sorok hossza stb.).

Tartalmi szempontok:

- fülszöveg/ajánlás;
- szövegek, képek forrása, témája;
- szövegek nyelvezete, szövegek nehézsége (szövegértés!);
- gondolkodásra és kreatív feladatmegoldásra ösztönző feladatok, gondolkodtató kérdések;
- az önszabályozott tanulást támogató feladatok
- az önértékelést, önreflexiót támogató feladatok
- STB.

A tankönyvek tanulóképe

Az elemzést segítő kérdések:

- Milyen tanuló számára íródhatott a tankönyv?
- Milyen sajátosságokat feltételez (vár el) a tankönyv szerzője?
- Hogyan motiválja a tanulót a tankönyv használatára?
- Hogyan jelenik meg a diákok kultúrája a tankönyvben? Milyen diákkultúra jelenik meg benne?
- Mennyire és hogyan kapcsolódnak a tankönyv tartalmi a diákok valós, hétköznapi életéhez?
- Hogyan segíti a tankönyv használatát a szerző?